

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ЕКОЛОГІЯ

УДК 338.439:504

Савчук В.А.,
аспірант*,
Житомирський національний агроекологічний університет

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Європейський вектор розвитку України зумовлює необхідність подолання технологічного відриву вітчизняних галузей і виробництв від аналогічних галузей і виробництв країн Європи задля зміцнення їх конкурентоспроможності. Особливо це стосується виробництва агропродовольчої продукції на інноваційній основі, оскільки аграрне виробництво є традиційною галуззю спеціалізації України, яка характеризується потужним потенціалом розвитку. Серед інноваційних галузей досить динамічно розвивається органічне сільське господарство. Однак, успішний його розвиток, окрім наявного потенціалу, значною мірою визначатиметься формуванням відповідного інституційного середовища функціонування суб'єктів органічного виробництва агропродовольчої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам становлення і розвитку органічного агровиробництва присвячені праці багатьох вчених. Досить предметно висвітлена дана наукова проблема у працях В. Буркинського, Н. Беляєвої, В. Власова, Т. Вовк, Р. Грабовського, О. Шубравської, С. Харічкова та інших. Разом з тим, потребують окремого розгляду питання формування інституційного забезпечення виробництва і обігу органічної агропродовольчої продукції в Україні та його гармонізації з відповідним забезпеченням даного виробництва у країнах ЄС.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення сучасного стану нормативно-правового, інституційного та інфраструктурного забезпечення виробництва органічної агропродовольчої продукції та державної політики щодо його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробництво органічної агропродовольчої продукції в Україні є пріоритетною та інноваційною галуззю, розвиток якої у відповідності до європейських стандартів здатний підвищити конкурентоспроможність вітчизняних аграрних товаровиробників та забезпечити завоювання ними нових ніш на європейському ринку. Незважаючи на те, що органічне виробництво в нашій країні активно розвивається впродовж останнього десятиріччя, законодавче закріплення основних його правил і процедур відбулося лише у 2013 році, коли Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», яких набув чинності з січня 2014 року. Прийняття Закону дозволяє врегулювати як питання виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції і сировини, так і організацію процесів її сертифікації, контролю та нагляду, а також формування повноцінної інфраструктури ринку органічної агропродовольчої продукції. Створення нормативно-правового «поля», що відповідає міжнародним стандартам, сприятиме поліпшенню економічних умов розвитку органічного виробництва, формуванню повноцінного внутрішнього ринку органічної продукції, його ефективної інфраструктури, забезпечить підтримку експорту та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної органічної продукції на зовнішньому ринку, а також гарантуватиме дотримання прав споживачів органічної продукції.

Закон «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» ухвалено з урахуванням змін і доповнень, висловлених у ході його обговорення. Відповідно до нього, «право на здійснення виробництва органічної сировини і продукції мають фізичні та юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми та будь-якої форми власності, які пройшли атестацію в установленому Законом порядку, отримали атестат та включені до Реєстру виробників органічної продукції» [1].

Законодавче закріплення отримало також визначення змісту і сутності виробництва органічної продукції (сировини), під яким розуміється «...виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (у тому числі з вирощування та переробки), в процесі якої виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (ГМО), консервантів тощо, та на всіх етапах

* Науковий керівник: Масловська Л.Ц. - д.в.н., професор

виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи і правила, визначені Законом для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, збереження та відновлення природних ресурсів» [1].

При розробці Закону було враховано вимоги Постанови Ради (ЄС) №834/2007 від 28 червня 2007 року «Про органічне виробництво та маркування органічних продуктів», Постанови Комісії ЄС 889/2008 від 5 вересня 2008 р. під назвою «Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю», Кодексу Аліментаріус «Керівні положення з виробництва, переробки, маркування та реалізації органічних продуктів». Прийнятий Закон доповнюють відповідні положення інших нормативних актів, зокрема, Земельного кодексу України, Законів України «Про дитяче харчування», «Про пестициди і агрохімікати», «Про охорону земель», Указ Президента України «Про суцільну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення» тощо.

Володіючи значним потенціалом розвитку виробництва органічної агропродовольчої продукції, Україна повинна розбудовувати правові засади державної підтримки та належного державного контролю за такою специфічною діяльністю, забезпечення справедливої конкуренції та належного функціонування ринку органічної продукції і сировини, покращення якісних показників продукції та формування прихильності споживачів до її споживання, збалансованого природокористування, збереження навколишнього природного середовища і здоров'я нації.

Аналіз та узагальнення основних положень Закону «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» дає підстави структурувати інституційне середовище розвитку галузі органічного виробництва, її регулюючі (нормативно-правові) та стимулюючі (ринкові) важелі (рис. 1).

Рис. 1. Інституційне середовище виробництва органічної агропродовольчої продукції
Джерело : власні дослідження

На законодавчому рівні визначено принципи, методи та загальні правила і вимоги до вирощування, виробництва, переробки, сертифікації, маркування, перевезення, зберігання та реалізації органічної продукції та сировини. При цьому задекларовано впровадження системи контролю на всіх етапах виробництва органічної продукції з метою гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні. Особливий акцент у Законі зроблено на впровадженні процедури інспектування і сертифікації виробництва (вирощування), переробки органічної продукції (сировини) та реєстрації суб'єктів виробництва. Відповідно до Закону, сертифікація полягає у здійсненні перевірки на відповідність вимог як самого процесу виробництва,

так і кінцевого продукту. Спостереження за всіма етапами виробництва здійснюватиметься шляхом інспектування, на основі висновку якого сертифікаційна комісія оцінюватиме відповідність процесу виробництва вимогам органічного та видаватиме сертифікат. Сертифікацію виробників органічної продукції до прийняття Закону здійснювали іноземні компанії. Тепер, відповідно до прийнятого Закону, право сертифікувати українське органічне виробництво та продукцію надано територіальним управлінням Держсільгоспінспекції або уповноваженим приватним органам сертифікації.

Сертифікація і маркування органічної агропродовольчої продукції у контексті прийнятого Закону є основними інститутами, які регулюватимуть розвиток підгалузі органічного виробництва. Територіальні сертифікаційні установи (заклади), у тому числі приватні, а також особи, що здійснюватимуть сертифікацію, мають відповідати жорстким вимогам: повинні бути акредитованими та мати дозвіл на здійснення інспектування і сертифікації саме органічної продукції. Нагляд за їх діяльністю покладається на Міністерство аграрної політики та продовольства України. Запровадження національної системи сертифікації, передбачене законом, сприятиме зміцненню довіри українців до справжніх органічних продуктів з позначкою «органік» [2]. Об'єктивна сертифікація має особливе значення для споживачів – вітчизняних і зарубіжних, адже проходження даної процедури виробником надає їм впевненості у тому, що продукція вирощувалася без хімічних добрив та обробки рослин. Спеціальні ліцензії на проведення сертифікації виробників органічної продукції державним і недержавним структурам видає акредитуючий орган. Налагодження надійної системи акредитації і діяльності сертифікаційних органів сприятиме успішному позиціонуванню України як експортера органічної продукції на міжнародному ринку.

У зв'язку з тим, що органічне законодавство України впроваджено ще не повною мірою, наразі немає жодного органічного оператора, сертифікованого відповідно до вимог вітчизняного органічного законодавства. В залежності від цільового ринку збуту, українські виробники органічної агропродовольчої продукції проходять сертифікацію згідно стандартів інших країн, зокрема: НОП (NOP, США), Біо Свісс (Bio Suisse, Швейцарія), БіОланд (Bioland, Німеччина), Soil Association (Велика Британія), Натурланд (Naturland, Німеччина) [3].

На даний час в Україні функціонують 19 приватних міжнародно акредитованих органів сертифікації, включених до офіційного переліку сертифікаційних органів і затверджених Єврокомісією відповідно до Постанови ЄС 1235/2008. Серед них – українська компанія «Органік Стандарт», заснована ключовими учасниками органічного сектору України, яка має позитивний досвід роботи та високу репутацію. Інші сертифікаційні органи є іноземними і функціонують відповідно до зарубіжного законодавства, офіси трьох з них – ТОВ «ЕТКО Україна», ТОВ «Контрол Юніон Україна», зарубіжне підприємство «СЖС Україна» розташовані у межах нашої країни. Має своїх клієнтів в Україні і угорський сертифікаційний орган, який ще включено до офіційного переліку [3].

Поєднання державних та приватних структур певною мірою розвиватиме конкуренцію у сфері сертифікації, наслідком якої буде високий рівень якості надання відповідних послуг. Органічні оператори (виробники, переробні підприємства, трейдери) України використовують сертифікати, що відповідають вимогам органічного законодавства ЄС, як для експорту, так і для внутрішнього ринку.

Важливе регламентуюче значення для розвитку органічного виробництва мають базові стандарти, на основі яких розробляються національні та приватні стандарти, що визнаються Міжнародною Федерацією органічного сільськогосподарського руху [4]. У 2010 р. IFOAM (International Federation of Organic Agricultural Movements) було створено систему COROS (Common Objectives and Requirements of Organic Standards) – загальні цілі та вимоги до органічних стандартів та розроблено загальну для групи стандартів COROS глобальну марку органічної продукції [5]. Сертифікація здійснюється також за приватними українськими стандартами «БІОЛан», розробленими на основі Базових Стандартів Міжнародної федерації органічного сільського господарства, Постанови Ради ЄС № 2092/91 стосовно органічного виробництва сільськогосподарських продуктів та Стандартів BIOSWISS Асоціації Швейцарських організацій виробників органічної продукції [6].

Маркування органічних продуктів, як інститут розвитку виробництва органічної агропродовольчої продукції, призначене для ідентифікації споживачами органічних продуктів харчування. В різних країнах світу продукти маркуються з використанням таких назв, як «еко», «біо», «органік» тощо. Подібні маркування використовуються і вітчизняними товаровиробниками при позиціонуванні продукції як такої, що не містить жодних небезпечних речовин, корисної для здоров'я, виробництво якої не наносить шкоди довкіллю. Насправді цим якостям відповідає тільки термін «органічний». У семантичному і сутнісному відношеннях терміни «екологічний» і «органічний» не є рівнозначними, оскільки екопродукт може бути виготовлений і із застосуванням індустріальних та постіндустріальних технологій, головне при цьому, щоб використовувалися інгредієнти і сам продукт не містили консервантів, барвників, тощо у таких концентраціях, які перевищують гранично допустимі норми. Органічне виробництво, по суті, здійснюється традиційними методами із застосуванням технології максимального збереження поживних речовин, без рафінування, мінералізації та інших технологічних операцій, додавання ароматизаторів, барвників, консервантів та генетично модифікованих організмів. Крім того, матеріали для упакування органічної продукції мають бути виготовлені з натуральної

сировини, а саме виробництво повинно здійснюватись за мінімального обробітку ґрунту та відмови від отрутохімікатів і мінеральних добрив.

Міністерством аграрної політики та продовольства України розроблено правила маркування і вимоги до нього, викладені у проекті постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і вимог до маркування органічної продукції». Згідно із зазначеними правилами, маркування органічної продукції здійснюється виробниками за наявності у них сертифікату відповідності. Контроль відповідності продукції цим вимогам здійснюється відповідно до Інструкції з приймання органічних продуктів, розробленої компанією «Органік стандарт» з урахуванням положень та вимог Постанови Ради ЄС № 834/2007, № 889/2008. В Інструкції зазначається яку інформацію повинно містити маркування органічної продукції, а саме: найменування та адресу оператора і, відповідно, власника або продавця продукту; назву продукту та посилання на органічний метод виробництва; найменування та/або код органу контролю або контролюючої інстанції, під контролем яких знаходиться оператор; відповідну партію продукції з обліковою документацією, що не пройшла процедури сертифікації, неправильно маркована чи не супроводжується відповідними документами, що є обов'язковими відповідно до вимог стандартів.

Маркування передбачає наявність державного або приватного логотипу органічної продукції, під яким вказується номер контролюючого органу, що включає: акронім, який ідентифікує країну походження оператора з сертифікації; термін, що позначає метод органічного виробництва; код сертифікаційного органу. Пропонується також обов'язково вказувати на маркуванні органічної продукції виробника і адресу потужностей виробництва, відсоток вмісту органічних інгредієнтів у продукції. При маркуванні продукції переробних підприємств агропродовольчої підгалузі логотип «Органічна продукція» може використовуватися лише в тому випадку, якщо не менше 95% ваги її інгредієнтів сільськогосподарського походження є органічними [7].

У статті 29 Закону наголошується, що використання державного логотипу та маркування органічної продукції (сировини) для позначення органічних продуктів є обов'язковими. Дозволяється також використання недержавних (приватних) логотипів, запроваджених безпосередньо суб'єктами господарювання, які здійснюють виробництво, реалізацію органічної продукції (сировини), чи їх об'єднаннями. У п. 6 цієї ж статті зазначається, що маркування продукції, яка перебуває на стадії перехідного періоду до органічного виробництва, здійснюється з використанням державного логотипу «продукт на стадії переходу до органічного виробництва» [1].

Інфраструктуру органічного виробництва агропродовольчої продукції доповнюють консалтингові органи – «Кью С», «ВІП Груп», «Сіб-Агро», Retail academy, які надають консультації для малих і середніх підприємств та суб'єктів послуг в органічному секторі. Особливе значення при цьому має консультаційне забезпечення формування органічних виробничо-збутових ланцюгів. Низка консультаційних організацій функціонують на регіональному рівні, зокрема, Львівська міська громадська організація «Екотерра», науково-навчальні центри «Полісся Органік», «Полтава Органік» та інші. Значну роль у консультативному забезпеченні виробників органічної агропродовольчої продукції відіграють такі учасники органічного руху, як Асоціація учасників біовиробництва «БІОЛан Україна», Федерація органічного руху України, Органік Стандарт, Громадянська спілка «Органічна Україна».

З огляду на жорсткі вимоги Закону «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» досягнення дрібними і середніми суб'єктами господарювання статусу «органічного» є не такою простою справою, оскільки потребує, окрім фінансових затрат, професійних навичок персоналу, досвіду проходження процедур сертифікації і маркування або ж користування відповідними консультаційними послугами. У зв'язку з цим, вбачається необхідним формування такого елемента інституційної інфраструктури, як асоціації виробників органічної продукції, а також розбудова збутової і логістичної мереж. Асоціаціями виробників органічної продукції на національному рівні є: Федерація органічного руху України, Спілка виробників сертифікованих органічних продуктів «Органічна Україна», Асоціація учасників біовиробництва «БІОЛан Україна», Інформаційний центр «Зелене досє», який забезпечує розповсюдження інформації щодо органічного сільськогосподарського виробництва.

Важливий внесок у розвиток органічного ринку та бізнесу роблять органічні виробники, переробні підприємства, трейдери та роздрібна торгівля, чисельність яких динамічно збільшується. Створено спеціалізовані центри продажу органічної продукції і кваліфікованих консультацій для споживачів: Натурбутік, Glossary, Еко-Шик, Торговельний Дім «Органік Ера» тощо [8].

Особливе значення має реалізація в Україні міжнародних проектів: швейцарсько-українського – «Розвиток органічного руху в Україні (2012-2016)», німецько-українського – «Сприяння економічному розвитку і зайнятості», французько-українського – «Забезпечення сталих умов для розвитку органічного харчового ланцюга на основі довіри і прозорості», Агенства міжнародного розвитку США – «Агроінвест». Реалізація згаданих проектів в Україні свідчить про привабливість і високий потенціал розвитку аграрного виробництва, а співпраця у рамках даних проектів долучає вітчизняних виробників до досвіду, стандартів, жорстких правил і вимог, кваліфікованих послуг і культури виробництва [9].

Ринок є інститутом, який справляє одночасно і регулюючу, і стимулюючу дію на розвиток органічного виробництва агропродовольчої продукції через попит і пропозицію. При цьому на внутрішньому ринку стимуляторами є зростаючі потреби (попит) щодо здорового харчування, екологізації виробництва та продовольчої безпеки. До діяльності на міжнародному ринку суб'єктів (операторів) вітчизняного органічного виробництва спонукають прагнення до завоювання ринкової «ніші», підвищення ефективності виробництва і зміцнення конкурентоспроможності.

Наразі більша частина органічної агропродовольчої продукції, що виробляється в Україні, експортується внаслідок низької поінформованості та платоспроможності вітчизняних споживачів. Через неврегульованість митного контролю відсутні точні дані щодо обсягу і структури асортименту експортованої органічної агропродовольчої продукції. Слід зазначити, що для українських виробників важливо експортувати органічну продукцію з вищою доданою вартістю, тобто готову агропродовольчу продукцію, виготовлену з вітчизняної органічної сировини, і здійснювати економічний та нормативно-правовий протекціонізм, спрямований на захист власного виробництва органічного продовольства. Це, в свою чергу, підвищує актуальність гармонізації стандартів та системи сертифікації вітчизняної органічної продукції переробних галузей з міжнародними вимогами та стандартами. До того ж, експорт органічних продуктів харчування передбачає спеціальні, додаткові витрати для проведення аналізу якості продукції та доведення її якісного рівня до вимог вибагливих зарубіжних покупців цієї продукції.

Неабияке значення має також розбудова інформаційної інфраструктури органічного виробництва агропродовольчої продукції. Передусім, необхідно запровадити ведення реєстру національних виробників органічної продукції, які сертифіковані, і акредитованих сертифікаційних компаній, які надають суб'єктам господарювання відповідні послуги. Така інформація має бути оприлюднена на сайтах та в офіційних друкованих виданнях спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики та продовольства України, а також Державної інспекції України з питань захисту прав споживачів.

Зацікавлена державна політика у сфері розвитку органічного виробництва агропродовольчої продукції і сировини потребує доповнення державної статистичної звітності спеціальними формами для відображення результатів діяльності з виробництва органічної продукції.

Відкритим залишається питання державної підтримки виробників органічної продукції. У процесі обговорення проекту Закону «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» це питання було запропоновано виключити з його тексту, оскільки державна підтримка органічних товаровиробників не може розглядатися поза контекстом Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Оскільки із Закону виключили пункт про державну фінансову підтримку органічного виробництва, то нагальним завданням залишається розробка такого компенсаційного механізму для виробників органічної продукції, який діє в країнах ЄС.

Висновки з проведеного дослідження. Охарактеризоване інституційне середовище розвитку виробництва органічної агропродовольчої продукції створює базові умови і правила гри для вітчизняних товаровиробників. Разом з тим, Закон «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» недостатньо чітко прописує окремі моменти, зокрема, часові – щодо узгодження термінів проведення оцінювання виробництва і передачі відповідного висновку (звіту) на розгляд комісії з сезонністю виробництва. Надто схематично відображені у Законі засади експорту та імпорту органічної продукції. Так, важко погодитись з формулюванням ст. 29 Закону, в якій зазначається, що «органічна продукція, імпортована з інших країн, вироблена відповідно до законодавства країн походження, що підтверджено відповідним сертифікатом, позначена написами «органічний», «біодинамічний», «біологічний», «екологічний», словами з префіксом «біо» тощо, повинна в перекладі на українську мову позначатися написом «органічний продукт». Враховуючи те, що наведені позначення (терміни) не є ідентичними, то тлумачити їх для українського споживача як «органічний» – означатиме порушення його прав. У ст. 31 «Паралельне виробництво» доцільно було б прописати процедуру здійснення обліку і контролю за цільовим використанням сертифікованих під органічне виробництво земель, тварин тощо та їх розмежування. Подібні прогалини у Законі вимагатимуть прийняття низки підзаконних нормативно-правових актів, а також внесення змін до інших основних нормативно-правових актів в даній сфері – Кодексів і Законів.

Бібліографічний список

1. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 3 вересня 2013 р. № 425-18 / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/425-18>

2. Берлач Н.А. Адміністративно-правовий механізм вдосконалення сертифікації органічної сільськогосподарської продукції / Н.А. Берлач // Український науково-теоретичний часопис Український науково-теоретичний часопис : Часопис Київського університету права. – 2009. – № 4. – С. 158-162.

3. Ініціатива Міністерства аграрної політики та продовольства України. Базові матеріали. Робоча група №8.2. Виробництво органічної продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/system/files/8.2.%20Basic%20Material%20UKR.pdf>
4. Базові стандарти IFOAM щодо органічного виробництва й переробки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifoam.org>
5. The World of Organic Agriculture 2013: Key Indicators and Leading Countries / FiBL & IFOAM (2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-25-34.pdf>
6. Сьогоднішня // Офіційний сайт Міжнародної Громадської Асоціації «БІОЛан Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.biolan.org.ua/uk/biolan-ukraine/today/>
7. Маланчук Т. Проблеми маркування органічної сільськогосподарської продукції / Т. Маланчук // Альманах права. – 2014. - Вип. 5. - С. 481.
8. Організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.organicstandard.com.ua/files/important_information/ua/80.pdf
9. Світ органічного сільського господарства: статистика та тенденції 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://orgprints.org/25188/7/FiBL_IFOAM_World_of_Organic_Agriculture_2013_UA_final.pdf

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy (2013), *Pro vyrobnytstvo ta obih orhanichnoi silskohospodarskoj produktsii ta syrovyny* [On the production and circulation of organic agricultural products and raw materials], Zakon Ukrainy dated 03.09.2013 no. 425-18, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/425-18> (access dated August 18, 2015).
2. Berlach, N.A. (2009), "Administrative and legal mechanism for improving the certification of organic agricultural products", *Ukrainskyi naukovo-teoretychnyi chasopys : Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, no. 4, pp. 158-162.
3. *Initsiatyva Ministerstva ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy. Bazovi materialy. Robocha hrupa №8.2. Vyrobnytstvo orhanichnoi produktsii* [The initiative of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. The basic materials. The Working Group №8.2. Organic production], available at: <http://minagro.gov.ua/system/files/8.2.%20Basic%20Material%20UKR.pdf> (access date August 18, 2015).
4. *Bazovi standarty IFOAM shchodo orhanichnoho vyrobnytstva y pererobky* [IFOAM basic standards on organic production and processing], available at: <http://www.ifoam.org> (access date August 18, 2015).
5. The World of Organic Agriculture 2013: Key Indicators and Leading Countries / FiBL & IFOAM (2013), available at: <http://www.organic-world.net/fileadmin/documents/yearbook/2013/web-fibl-ifoam-2013-25-34.pdf> (access date August 18, 2015).
6. *Sohodennia* [Today], *Ofitsiynyi sait Mizhnarodnoi Hromadskoi Asotsiatsii «BIOLan Ukraina»* [The official website of the International Public Association "BIOLan Ukraine"], available at: <http://www.biolan.org.ua/uk/biolan-ukraine/today/> (access date August 18, 2015).
7. Malanchuk, T. (2014), "Marking problems of organic agricultural products", *Almanakh prava*, Issue 5, pp. 481.
8. *Orhanizatsii* [Organizations], available at: http://www.organicstandard.com.ua/files/important_information/ua/80.pdf. (access date August 18, 2015).
9. *Svit orhanichnoho silskoho hospodarstva: statystyka ta tendentsii 2013 roku* [World of Organic Agriculture: Statistics and trends 2013], available at: http://orgprints.org/25188/7/FiBL_IFOAM_World_of_Organic_Agriculture_2013_UA_final.pdf (access dated August 18, 2015).

Савчук В.А. ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Мета – узагальнення сучасного стану нормативно-правового, інституційного та інфраструктурного забезпечення виробництва органічної агропродовольчої продукції та державної політики щодо його розвитку.

Методика дослідження ґрунтується на системно-структурному підході до оцінки державної політики у сфері виробництва органічної агропродовольчої продукції. У процесі дослідження використано методи: аналізу – для виявлення основних правил і процедур щодо розвитку органічного виробництва та структурування його інституційного середовища; синтезу – для оцінки стану розвитку інститутів та об'єктів інфраструктури галузі; абстрагування і логічного моделювання системи взаємозв'язків і регулюючих та стимулюючих впливів елементів середовища на розвиток органічного виробництва агропродовольчої продукції.

Результати. Визначено структуру інституційного, інфраструктурного та інформаційного забезпечення розвитку органічного виробництва агропродовольчої продукції в Україні та запропоновано рекомендації щодо його удосконалення. Встановлено сутнісні відмінності термінів «екологічний» і «органічний», чітка ідентифікація яких має принципове значення як з виробничо-технологічної, так і з ринково-споживчої позицій. Розроблено системно-структурну модель середовища розвитку органічного виробництва в Україні.

Наукова новизна. Обґрунтовано системне бачення середовища розвитку галузі органічного виробництва агропродовольчої продукції в Україні, що, на відміну від існуючих поглядів, тлумачить його як взаємозв'язану і взаємообумовлену сукупність елементів, що регулюються управлінськими впливами державного і галузевого рівнів.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути враховані і використані при розробці державних і галузевих програм розвитку органічного виробництва.

Ключові слова: органічне виробництво, органічна агропродовольча продукція, стандарти, сертифікація, маркування, інформаційне забезпечення.

Savchuk V.A. INSTITUTIONAL PROCUREMENT OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS MANUFACTURING IN UKRAINE

Purpose is summarizing the current state of legal, institutional and infrastructural maintenance of organic agri-food products and public policy concerning its development.

Methodology of research is based on systemic-structural approach according to the assessment of state policy in the field of organic agri-food products. During the process of research the following methods were used: analysis – to identify basic rules and procedures concerning development of organic production and structuring of its institutional environment; synthesis – to assess the state of institutions and infrastructure sectors; abstraction and logical modeling of interconnect system and regulatory and galvanizing effect of environmental elements on the development of organic manufacturing of agri-food products.

Findings. The study determined the structure of institutional, infrastructure and information support of organic manufacturing of agri-food products in Ukraine and offered recommendations for its improvement. Essential differences between the terms "eco" and "organic", a clear identification of which has essential meaning both production and engineering, and the market-consumer positions are proved. System-structural model of the environment of organic manufacturing in Ukraine is developed.

Originality. Environmental systemic vision of organic manufacturing sector agri-food products in Ukraine is grounded, contrasting existing views, which interpret it as a set of interrelated and interdependent elements governed by managerial influence of state and sectoral levels.

Practical value. Results of the study can be considered and used in the working-out of national and sectoral development programs of organic manufacturing.

Key words: organic manufacturing, organic agricultural products, standards, certification, labeling, informational procurement.

Савчук В.А. ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОИЗВОДСТВА ОРГАНИЧЕСКОЙ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ

Цель – обобщение современного состояния нормативно-правового, институционального и инфраструктурного обеспечения производства органической агропродовольственной продукции и государственной политики по его развитию.

Методика исследования основывается на системно-структурном подходе к оценке государственной политики в сфере производства органической агропродовольственной продукции. В процессе исследования использованы методы: анализа – для выявления основных правил и процедур по развитию органического производства и структурирования его институциональной среды; синтеза – для оценки состояния развития институтов и объектов инфраструктуры отрасли; абстрагирования и логического моделирования системы взаимосвязей и регулирующих и стимулирующих воздействий элементов среды на развитие органического производства агропродовольственной продукции.

Результаты. В результате исследования определена структура институционального, инфраструктурного и информационного обеспечения развития органического производства агропродовольственной продукции в Украине и предложены рекомендации по его совершенствованию. Обоснованно существенные различия терминов «экологический» и «органический», четкая идентификация которых имеет принципиальное значение как с производственно-технологической, так и с рыночно-потребительской позиций. Разработана системно-структурная модель среды развития органического производства в Украине.

Научная новизна. Обоснованно системное видение среды развития области органического производства агропродовольственной продукции в Украине, что, в отличие от существующих взглядов, толкует его как взаимосвязанность и взаимообусловленность совокупности элементов, регулируются управленческими действиями государственного и отраслевого уровней.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть учтены и использованы при разработке государственных и отраслевых программ развития органического производства.

Ключевые слова: органическое производство, органическая агропродовольственная продукция, стандарты, сертификация, маркировка, информационное обеспечение.